

רשומות

הצעות חוק

6 בספטמבר 1990

2013

ט"ז באלול התש"ן

עמוד

285 חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התש"ן-1990

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם הממשלה:

[339] חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התש"ן-1990

1. בחוק זה -
הגדרה "האמנה" - האמנה בדבר ההיבטים האזרחיים של חטיפה בינלאומית של ילדים, שנחתמה בהאג ביום 25 באוקטובר 1980.
2. לסעיפי האמנה שנוסחם מובא בתוספת יהיה תוקף של חוק, והם יחולו על אף האמור בכל תוקף האמנה דין.

דברי הסבר

מכיון שהאמנה כוללת הוראות הסותרות את הדין הישראלי בענינים שונים, כגון: סדר דין, ראיות ואגרות, מוצע להבטיח כי להוראות האמנה יהיה תוקף על אף האמור בכל דין.

סעיף 2 מוצע שלסעיפי האמנה שבתוספת יהיה תוקף של חוק במדינת ישראל. בתוספת מובאים סעיפי הביצוע של האמנה הקובעים את היקפה, תפקידיהן של רשויות מרכזיות, ההליכים להחזרת ילדים, קיום זכויות ביקור והוראות כלליות. הושמטו מהתוספת אותם סעיפים שאין להם השלכה לגבי הדין הישראלי הפנימי.

3. שר החוץ יפרסם ברשומות הודעה על המדינות שהן צדדים לאמנה וכן על המדינות שישראל הסכימה להצטרפותן. הצדדים לאמנה
4. (א) היועץ המשפטי לממשלה יהיה הרשות המרכזית לענין האמנה. הרשות המרכזית
- (ב) היועץ המשפטי לממשלה רשאי להסמיך, לענין ביצוע האמנה, פקידי סעד, כמשמעותם בחוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958¹, והם יפעלו, דרך כלל או לענין מסויים, לפי הנחיותיו של פקיד הסעד הראשי, ובתוקף סמכויותיהם לפי כל דין, לרבות סמכויות לגבי קטין או קטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התשי"ד-1960².
5. הרשות המרכזית ופקידי הסעד שהוסמכו כאמור בסעיף 4(ב) רשאים, על אף האמור בכל דין, למסור מידע שקיבלו כדין לאדם או לגוף כלשהם, בישראל או מחוצה לה, ככל שהדבר דרוש לקיום הוראות האמנה. מסירת מידע על ידי הרשות המרכזית
6. בית המשפט המוסמך לענין חוק זה הוא בית המשפט המחוזי, והוא יהיה מוסמך לפעול לענין כל הוראה באמנה שמדובר בה ברשות שיפוטית או מינהלית: ולענין זה יהיו נתונות לו גם הסמכויות של בית משפט לגבי קטין או קטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התשי"ד-1960. בית המשפט המוסמך
7. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות ככל ענין הנוגע לביצועו ולביצוע האמנה, ובין השאר רשאי הוא להתקין תקנות בדבר סדרי הדין ודיני הראיות בהליכים על פי האמנה. ביצוע ותקנות

דברי הסבר

לכית המשפט. מוצע שהפורום שיוסמך לענין זה יהיה בית המשפט המחוזי, שהוא המוסמך כיום בענינים הנוגעים לרווחתם של ילדים על פי חוק הכשרות המשפטית, והאפורופוסות, התשכ"ב-1962.

על פי האמנה יכול שההחלטה בענין החזרת ילד תינתן הן על ידי רשות שיפוטית והן על ידי רשות מינהלית, בהתאם לשיטת המשפט של כל מדינה. הואיל ובשיטתנו ההחלטה היא בידי בית המשפט, בא הסעיף להבהיר כי כל אימת שבאמנה מדובר ברשות שיפוטית או מינהלית, הכוונה, לעניננו, היא לבית המשפט המחוזי. כמו כן מוצע להסמיך את בית המשפט המחוזי בסמכויות של בית המשפט לגבי קטינים וקטינים נזקקים לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התשי"ד-1960.

7 סעיף יהיה צורך בהתקנת תקנות מטעם שר המשפטים לביצוע האמנה, ובכללן תקנות סדרי דין, וכן כללי ראיות מיוחדים בענינים כגון הוכחת דין זר בצורה יעילה יותר מהמקובל, וזאת על פי האמור בסעיף 14 לאמנה.

סעיף 3 מוצע שרשימת המדינות שהן צדדים לאמנה וכן כל שינוי של רשימה זו יפורסמו ברשומות.

סעיף 4 ברוב המדינות שכבר הצטרפו לאמנה נקבע משרד המשפטים או רשות דומה, כרשות המרכזית שמתפקידה זה ליוזם הליכים להחזרת ילדים על פי האמנה ולשתף פעולה עם רשויות במדינות אחרות.

מוצע כי היועץ המשפטי לממשלה יהיה הרשות המרכזית לירשאל, וכי הוא יסתייע בפקידי סעד הבקיאים בהיבט הסוציאלי של הבעיות הכרוכות בילדים חטופים.

סעיף 5 מוצע לאפשר לרשות המרכזית ולפקידי סעד למסור מידע לגופים אחרים בישראל ולרשויות מרכזיות או גופים אחרים בחו"ל, על מנת לקדם החזרת ילדים על פי האמנה, וזאת על אף האמור בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, או בחיקוקים אחרים.

סעיף 6 חוץ מאותם מקרים שבהם הושגה הסכמה בין ההורים, כרוכה התזרתם של ילדים לארץ מוצאם בפנייה

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 103.

² ס"ח התשי"ד, עמ' 52.

תוספת

(סעיף 2)

האמנה בדבר ההיכטים האזרחיים של הטיפה
בינלאומית של ילדים
(נחתמה ביום 25 באוקטובר 1980)

פרק 1 – תחולת האמנה

סעיף 1

יעדיה של אמנה זו הם –

- (א) להבטיח את החזרתם המיידית של ילדים שהורחקו אל מדינה מתקשרת או שלא הוחזרו ממנה, שלא כדין; וכן
- (ב) להבטיח כי זכויות משמורת וביקור על פי הדין של מדינה מתקשרת יכובדו ביעילות בשאר המדינות המתקשרות.

סעיף 2

המדינות המתקשרות ינקטו את כל האמצעים הראויים כדי להבטיח את קיומם של יעדי האמנה, בתחומן. לשם כך הן יפעילו את ההליכים הדחופים ביותר העומדים לרשותן.

סעיף 3

הרחקתו או אי החזרתו של ילד תיחשב שלא כדין כאשר –

- (א) יש בהן הפרת זכויות המשמורת המוענקות לאדם, למוסד או לכל גוף אחר, בין במיוחד ובין בנפרד, על פי דין המדינה שבה היה מקום מגוריו הרגיל של הקטין סמוך לפני הרחקתו או אי החזרתו, וכן
 - (ב) בעת ההרחקה או אי ההחזרה הופעלו אותן זכויות בפועל, בין במיוחד ובין בנפרד, או שהיו מופעלות כך אילמלא ההרחקה או אי ההחזרה.
- זכויות המשמורת הנזכרות בסעיף קטן (א) לעיל יכול שינבעו במיוחד מכוח דין, מכוח החלטה שיפוטית או מינהלית, או מכוח הסכם בעל תוקף משפטי על פי דין אותה מדינה.

סעיף 4

האמנה תחול על כל ילד אשר מקום מגוריו הרגיל היה במדינה מתקשרת סמוך לפני כל הפרה של זכויות משמורת או ביקור. האמנה תחדל לחול בהגיע הילד לגיל 16.

סעיף 5

לענין אמנה זו –

- (א) "זכויות משמורת" – לרבות זכויות המתייחסות לגוף הילד ובפרט הזכות לקבוע את מקום מגוריו של הילד;
- (ב) "זכויות ביקור" – לרבות הזכות לקחת ילד לתקופה מוגבלת למקום שונה ממקום מגוריו הרגיל.

פרק 2 - רשויות מרכזיות

סעיף 7

רשויות מרכזיות ישתפו פעולה ביניהן ויקדמו שיתוף פעולה בין הרשויות המוסמכות שבמדינותיהן כדי להבטיח את החזרתם המידית של ילדים והשגת יתר יעדי אמנה זו.

במיוחד עליהן לנקוט, בין במישרין ובין באמצעות גורם ביניים, את כל האמצעים הראויים על מנת -

- (א) לגלות את מקום הימצאו של ילד שהורחק או שלא הוחזר, שלא דין;
- (ב) למנוע פגיעה נוספת בילד או בזכויות של צדדים מעוניינים, על ידי נקיטת אמצעים זמניים או גרימת אמצעים כאלה;
- (ג) להבטיח את החזרתו מרצון של הילד או להביא לידי יישוב המחלוקות בדרכי שלום;
- (ד) לקבל ולמסור, לפי הצורך, מידע בדבר רקעו החברתי של הילד;
- (ה) לספק מידע כללי בדבר הדין החל במדינתו בנוגע לתחולת האמנה;
- (ו) ליזום נקיטת הליכים שיפטיים או מינהליים, או להקל על נקיטת הליכים כאלה, במטרה להשיג את החזרת הילד, ובמקרה מתאים, לעשות סידורים כדי לארגן או להבטיח את הפעלתן היעילה של זכויות ביקור;
- (ז) לספק או להקל על מתן סיוע משפטי ויעוץ משפטי, לרבות השתתפותם של עורכי דין ויועצים משפטיים, ככל שהדבר דרוש בנסיבות הענין;
- (ח) לעשות סידורים מינהליים ככל שיהא דרוש ונאות להבטחת החזרתו של הילד בשלום;
- (ט) לשמור על קשר ביניהן באשר להפעלת אמנה זו, ובמידת האפשר, לסלק מכשולים ליישומה.

פרק 3 - החזרת ילדים

סעיף 8

כל אדם, מוסד או גוף אחר הטוען כי ילד הורחק או לא הוחזר תוך הפרת זכויות משמורת, רשאי לפנות אל הרשות המרכזית שבמקום מגוריו הרגיל של הילד או אל הרשות המרכזית של כל מדינה מתקשרת אחרת, בבקשה לסייע להחזרתו של הילד.

הבקשה תכיל -

- (א) מידע על זהותו של המבקש, של הילד ושל האדם אשר כנגדו ניטען שהרחיק את הילד או שלא החזירו;
 - (ב) תאריך הלידה של הילד, אם ניתן לבררו;
 - (ג) הנימוקים לביסוס תביעתו של המבקש להחזרת הילד;
 - (ד) כל מידע שניתן להשיג באשר למקום הימצאו של הילד וזהותו של האדם אשר משערים כי הילד נמצא עמו.
- לבקשה ניתן לצרף או להוסיף:
- (ה) העתק מאומת של החלטה או הסכם הנוגעים לענין;
 - (ו) תעודה או תצהיר מאת רשות מרכזית או רשות מוסמכת אחרת של המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, או מאדם מוסמך לכך בדבה הדין של מדינה זו, הנוגע לענין;
 - (ז) כל מסמך אחר הנוגע לענין.

סעיף 9

רשות מרכזית שקיבלה בקשה כאמור בסעיף 8 ויש לה יסוד להאמין כי הילד מצוי במדינה מתקשרת אחרת, תעביר את הבקשה במישרין וללא דיחוי אל הרשות המרכזית של אותה מדינה מתקשרת, ותודיע על כך לרשות המרכזית המבקשת, או למבקש, לפי הענין.

סעיף 10

הרשות המרכזית של המדינה שבה נמצא הילד תנקוט את כל האמצעים המתאימים או תגרסם לנקיטת כל האמצעים המתאימים כדי להשיג את החזרתו של הילד מרצון.

סעיף 11

הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינות המתקשרות יפעלו בהליכיהן בדחיפות להחזרתם של ילדים.

לא הגיעה הרשות השיפוטית או המינהלית הנוגעת בדבר להכרעה כעבור ששה שבועות מיום פתיחת ההליכים, רשאים המבקש או הרשות המרכזית של המדינה המתבקשת ביוזמתה או אם נתבקשה על ידי הרשות המרכזית של המדינה המבקשת, לדרוש הודעה על סיבות העיכוב. קיבלה הרשות המרכזית של המדינה המתבקשת תשובה, תעבירנה לרשות המרכזית של המדינה המבקשת או למבקש, לפי הענין.

סעיף 12

הורחק ילד או שלא הוחזר, שלא כדין, כאמור בסעיף 3, וביום פתיחת ההליכים בפני הרשות השיפוטית או המינהלית של המדינה המתקשרת שבה נמצא הילד חלפה תקופה של פחות משנה מתאריך ההרחקה או אי ההחזרה, שלא כדין, תצווה הרשות הנוגעת בדבר להחזיר את הילד לאלתר.

הרשות השיפוטית או המינהלית תצווה להחזיר את הילד, אף אם החלו ההליכים לאחר תום התקופה של שנה אחת האמורה בפסקה הקודמת, זולת אם הוכח כי הילד השתלב כבר בסביבתו החדשה.

היה לרשות השיפוטית או המינהלית במדינה המתבקשת יסוד להאמין כי הילד נלקח למדינה אחרת, רשאית היא לעכב את ההליכים או לדחות את הבקשה להחזרת הילד.

סעיף 13

על אף האמור בסעיף הקודם, אין הרשות השיפוטית או המינהלית של המדינה המתבקשת חייבת להורות על החזרת הילד, אם הוכיחו האדם, המוסד או גוף אחר המתנגדים להחזרתו כי – (א) האדם, המוסד או הגוף האחר שבידיו מופקדת ההשגחה על גוף הילד לא הפעיל בפועל את זכויות המשמורת בעת ההרחקה או אי ההחזרה, או הסכים עמן או השלים עמן לאחר מעשה, או

(ב) קיים חשש חמור שהחזרתו של הילד תחשוף אותו לנזק פיסי או פסיכולוגי או תעמיד את הילד בדרך אחרת במצב בלתי נסבל.

הרשות השיפוטית או המינהלית רשאית כמו כן לסרב לצוות על החזרת הילד אם התברר לה כי הילד מתנגד להחזרתו וכי הוא הגיע לגיל ולרמת בגרות שבהם מן הראוי להביא בחשבון את השקפותיו.

בבואן לשקול את הנסיבות הנזכרות בסעיף זה, יביאו הרשויות השיפוטיות והמינהליות בחשבון את המידע בדבר רקעו החברתי של הילד, כפי שהומצא על ידי הרשות המרכזית או רשות מוסמכת אחרת שבמקום מגוריו הרגיל של הילד.

סעיף 14

בבואן לברר אם היתה הרחקה או אי החזרה, שלא כדון, כמשמעותן בסעיף 3, רשאיות הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתבקשת להתחשב בדיון המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, וכן בהחלטות שיפוטיות או מינהליות של אותה מדינה, בין אם הוכרו פורמלית באותה מדינה ובין אם לאו, וזאת מבלי להזדקק להליכים מיוחדים להוכחת אותו דין או להכרה בהחלטות זרות, שהיו נדרשים לולא הוראה זו.

סעיף 15

הרשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת רשאיות, לפני הוצאת צו להחזרת הילד, לדרוש שהמבקש ישיג מרשויות המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, החלטה או קביעה אחרת שהרחקתו או אי החזרתו נעשתה שלא כדון כמשמעותן בסעיף 3 לאמנה, במידה שניתן להשיג החלטה או קביעה כאמור באותה מדינה. הרשויות המרכזיות של המדינות המתקשרות יסייעו עד כמה שאפשר למבקשים להשיג החלטה או קביעה כאמור.

סעיף 16

משנתקבלה הודעה על הרחקתו של ילד או על אי החזרתו, שלא כדון, כמשמעותן בסעיף 3, לא יחליטו הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתקשרת, שאליה הורחק הילד או שבה הוא נמצא בעקבות אי החזרתו, לגופן של זכויות המשמורת, עד אשר ייקבע שאין להחזיר את הילד על פי אמנה זו או אם לא הוגשה בקשה על פי אמנה זו תוך זמן סביר לאחר קבלת ההודעה.

סעיף 17

עצם העובדה כי ניתנה במדינה המתבקשת החלטה בענין משמורת או כי החלטה ראויה להכרה באותה מדינה, לא תשמש נימוק לסרב החזרת ילד על פי אמנה זו, אך רשויותיה השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתבקשת רשאיות להתחשב בנימוקים לאותה החלטה בבואן להפעיל אמנה זו.

סעיף 18

אין בהוראות פרק זה כדי להגביל את סמכותה של רשות שיפוטית או מינהלית לצוות על החזרת הילד בכל עת שהיא.

סעיף 19

החלטה על פי אמנה זו בנוגע להחזרת הילד לא תיחשב כהכרעה לגופה של מחלוקת בענין משמורת.

סעיף 20

ניתן לסרב להחזיר את הילד על פי הוראות סעיף 12 אם ההחזרה אינה מותרת על פי עקרונות היסוד של המדינה המתבקשת כאשר להגנה על זכויות האדם וחירויות יסוד.

פרק 4 – זכויות ביקור

סעיף 21

בקשה לעשיית סידורים כדי לארגן או כדי להבטיח את הפעלתן היעילה של זכויות ביקור, יכול שתוגש לרשויות המרכזיות של המדינות המתקשרות כדרך שמגישים בקשה להחזרת ילד. על הרשויות המרכזיות מוטלת החובה, על פי החיובים של שיתוף פעולה המפורטים בסעיף 7, לקדם ניצול בדרכי שלום של זכויות ביקור ולקיים כל תנאי זכויות אלה כפופות לו. הרשויות המרכזיות ינקטו צעדים, ככל שניתן, להסרת כל מכשול להפעלת זכויות אלה. הרשויות המרכזיות רשאיות, במישרין או באמצעות גורמי ביניים, ליזום או לסייע בנקיטת הליכים, במטרה לארגן זכויות אלה או להגן עליהן, ולהבטיח כי ימולאו התנאים שאותן זכויות כפופות להם.

פרק 5 – הוראות כלליות

סעיף 22

לא יידרשו כל ערכות, ערוכה או פקדון, יהא תיאורם אשר יהא, כדי לערוב לתשלום עלויות והוצאות בהליכים שיפוטיים או מינהליים לפי אמנה זו.

סעיף 23

לא יידרש אימות או פורמליות דומה בהקשר של אמנה זו.

סעיף 24

כל בקשה, הודעה או מסמך אחר הנשלחים לרשות המרכזית של המדינה המתבקשת, יהיו בשפה המקורית, ויצורף להם תרגום לשפה הרשמית או לאחת השפות הרשמיות של המדינה המתבקשת או, אם הדבר אינו ניתן, תרגום לצרפתית או לאנגלית.

סעיף 25

אזרחי המדינות המתקשרות ומי שמקום מגוריו הרגיל במדינות אלה, יהיו זכאים, בענינים הנוגעים ליישום אמנה זו, לסיוע משפטי ולייעוץ משפטי בכל מדינה מתקשרת אחרת, כאילו היו אזרחים של אותה מדינה שמקום מגוריהם הרגיל נמצא בה, ובאותם תנאים.

סעיף 26

כל רשות מרכזית תישא בהוצאותיה בכואה ליישם אמנה זו.

רשויות מרכזיות ושירותים ציבוריים אחרים של מדינות מתקשרות לא יטילו תשלומים כלשהם ביחס לבקשות המוגשות על פי אמנה זו. במיוחד, אין הן רשאיות לדרוש תשלום מן המבקש על חשבון עלויות והוצאות הכרוכות בהליכים, או, במקרה מתאים, עבור אלה הנובעות מהשתתפותם של עורכי דין או יועצים משפטיים. ואולם רשאיות הן לדרוש את תשלום ההוצאות הכרוכות בביצוע התזרת הילד.

עם זאת, רשאית מדינה שהתקשרה בהסתייגות בהתאם לסעיף 42, להצהיר כי לא תהא מחוייבת לשאת בהוצאות המוזכרות בפסקה הקודמת, הנובעות מהשתתפותם של עורכי דין או יועצים משפטיים או מהליכים בבית משפט, אלא במידה שניתן לכסות הוצאות אלה באמצעות מערכת הסיוע המשפטי והייעוץ המשפטי שלה.

בבואן לצוות על החזרת הילד או להוציא צו בנוגע לזכויות ביקור בהתאם לאמנה זו, רשאיות הרשויות השיפוטיות או המינהליות להורות לפי הצורך, לאדם אשר הרחיק את הילד או לא החזירו או אשר מנע את מימוש זכויות ביקור, לשלם את הוצאות ההכרחיות שנגרמו למבקש, או שנגרמו מטעמו, לרבות הוצאות נסיעה, עלויות או תשלומים שנעשו לשם איתור הילד, הוצאות עבור ייצוג משפטי של המבקש, ואלה שלענין החזרת הילד.

סעיף 27

כאשר נראה בעליל כי דרישותיה של אמנה זו אינן מתקיימות או כי מטעם אחר הבקשה אינה מבוססת כראוי, אין הרשות המרכזית מחוייבת לקבל את הבקשה. במקרה כזה תודיע הרשות המרכזית מיד למבקש או לרשות המרכזית אשר באמצעותה הוגשה הבקשה, לפי הענין, על נימוקה.

סעיף 28

רשות מרכזית רשאית לדרוש כי הבקשה תלווה בהרשאה כתובה המסמיכה אותה לפעול בשם המבקש, או לקבוע נציג אשר יפעל כאמור.

סעיף 29

אמנה זו לא תמנע אדם, מוסד או גוף הטוען כי היתה הפרה של זכויות משמורת או ביקור כמשמעותן בסעיפים 3 או 21, מלפנות ישירות אל רשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת, בין על פי הוראות אמנה זו ובין בדרך אחרת.

סעיף 30

כל בקשה שהוגשה לרשויות המרכזיות או כמישרין לרשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת בהתאם להוראות אמנה זו, ביחד עם מסמכים ומידע אחר המצורפים אליה או המסופקים על ידי רשות מרכזית, יהיו קבילים בפני בתי המשפט או הרשויות המינהליות של המדינות המתקשרות.

סעיף 31

לגבי מדינה שבה קיימות בענין משמורת ילדים שתי שיטות משפט או יותר החלות על יחידות טריטוריאליות שונות –

(א) כל התיחסות למקום מגורים רגיל באותה מדינה תתפרש כמתיחסת למקום מגורים רגיל ביחידה טריטוריאלית של מדינה זו;

(ב) כל התיחסות לדין המדינה שבה נמצא מקום המגורים הרגיל תתפרש כמתיחסת לדין של היחידה הטריטוריאלית באותה מדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד.

סעיף 32

לגבי מדינה שבה קיימות בענין משמורת ילדים שתי שיטות משפט או יותר החלות על סוגים שונים של אנשים, כל התיחסות לדין של אותה מדינה תתפרש כמתיחסת לאותה שיטת משפט כפי שנקבע בדין של אותה מדינה.